

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Censura

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

deficiente superiore, & urgente necessitate Confessus esset inferiori non reservata, & celebrasset. Vel antea quidem Confessus, & absolutus, recordatus postea mortalis obliiti, nec valens illud cōfiteri, sine nova Confessione celebrasset, *part. 5. tractat. 13. resolutio. 64.*

Certum est autem, præceptum non comprehendere laicos.

46. Sextum dubium est, an hoc præceptum extendatur ad laicos. Et respondetur negativè cum Sylvio *in 3. part. qu. 80. art. 2. dub. 2.* & alii communiter contra Navarrum *apud ipsum ibid.* Quando enim laicus aliquod peccatum in Confessione omittit, quod ex justa causa explicare non potest, satis est, quod idud postea confiteatur urgente Confessionis præcepto, *part. 2. tract. 14. resolut. 50. & part. 5. tract. 14. resolut. 54.*

Aut Sacerdotes communicantes mortales laicos.

47. Septimum denique An extendatur ad Sacerdotes more laicorum communicantes, Et respondendum negativè cum Villalobos *in sum. part. 1. tract. 3. dub. 31. num. 8.* quia tunc non se habent ut Sacerdotes. Secus si Sacerdos communicaret in semi sacrificio Pasceves. Vel assumeretur ad complendum sacrificium ab alio inchoatum, *part. 1. tract. 14. resolut. 60. in fine.*

Censura quid?

C E N S U R A.
1. Censura est poena Ecclesiastica, his, vel illis Ecclesiæ bonis hominem privans. Tres sunt ejus species Excommunicatio, Suspendio, & Interdictum. Irregularitas non est censura *ex cap. q̄arenti de verb. signific. Ita Faber de Sacram. ordin. dist. 25. quest. 1. disputat. 3 num. 35. & alii.* Sed Corneio *in 3. part. tractat. 5. disput. 1. dub. 2. diff. 2.* & alii probabiliter etiam docent, irregularitatem provenientem ex mero delicto, & quæ est pura poena peccati, esse censuram; quam opinionem ait Ciux *part. 2. tractat. ... de irregul. dub. 15. concl. 2.* esse communem inter Thomistas. Probatur autem; quia in multis Bullis, postquam concessa est facultas absolventi ab excommunicatione, suspensione, & interdicto, subjungitur, *Et ab omnibus censuris, & poenis Ecclesiasticis;* quibus verbis non potest aliud significari, *Summa Diana.*

Et qua illius species?

Irregularitas non est censura.

Sed oppositum est probabile de irregularitate ex delicto.

quàm hujusmodi irregularitas; nam tres censuræ communes jam præmissæ sunt. Vide Bullam Pii V. ann. 1561. Igitur secundum hanc opinionem potest Confessarius virtute Cruciatæ ab his irregularitatibus absolvere, *part. 1. tract. 11. resolut. 27. & part. 4. tr. 2. resolut. 81.*

2. † Omnis verò censura aut est à jure, aut ab homine. A jure dicitur, quando fertur à iudice habente potestatem condendi legem, ea intentione, ut condatur generale statutum, obligans sub censura. Ab homine verò, cum fertur intentione non condendi legem perpetuam, sed statutum temporale, & transitorium obligans sub censura. Item, utraque hæc censura alia est lata sententiæ, quæ incurritur ipso jure, alia est sententiæ ferendæ, seu comminatoriæ, quæ non incurritur, nisi post sententiam Judicis. † In dubio verò, an censura sit lata, an verò ferendæ sententiæ, ceteris de ferendæ: quia odia sunt restringenda. Ita *Avila de cens. part. 2. cap. 2. dub. 2. part. 4. tract. 3. resolut. 10.*

Censura autem est a iure, aut ab homine.

Aut lata sententiæ aut ferendæ.

3. † Causæ censuræ sunt quatuor. Efficiens, materialis, formalis, & finalis.

Censura quatuor causa. Efficiens est omnis, qui habet iurisdictionem spirituales in foro exteriori.

4. EFFICIENS est ille, qui potest ferre censuram: nimirum Papa, Concilium generale, Provinciale, Cardinales, Episcopi, Inquisitores, Abbates, Generales, Provinciales, & Priores Religiosorum, & omnes habentes jurisdictionem spirituales in foro exteriori. † Potest autem jurisdictione ferendi censuram acquiri consuetudine, *c. dudum, de election. Et præscriptione, cap. auditu, & cap. cum olim, de præscriptio.* Et ratio est, quia his modis mutantur jura, & dominia. Censetur autem in his casibus concedi à Summo Pontifice, ut jurisdictiones Ecclesiasticæ certæ sint. Ita Mercerus *in 3. part. quest. 22. dub. 3.* & Doctores communiter. Qui advertunt, hanc potestatem hoc modo acquiri posse quoad unam censuram, & non quoad aliam: quia inter censuras non est conexio necessaria. Et consuetudo, vel præscriptio circa actus unius generis, non dat facultatem ad actus alterius generis, *part. 5. tr. 9. resolut. 42.*

Qua acquiri potest consuetudine, & præscriptione.

*Sed non à
famina.*

Vel laico.

*Qui potest
ferre censu-
ram non po-
test ferre in
propria cau-
sa.*

*Vel extra
territorium.*

5. Porro, ut consuetudine, vel præ-
scriptione acquiratur iurisdictio feren-
di censuram; subjectum debet esse ca-
pax. Incapax autem huius iurisdictio-
nis est famina, ut diximus V. *Abbatissa*,
num. 1. Sicut etiam vir laicus. Qui, non
solum non potest ferre censuram, sed
nec, vel incidenter, de censura nullitate
cognoscere, aut ordinare, ut non ser-
vetur, & quod tollantur eedulones de
portis Ecclesiarum. Et Princeps laicus
non potest Episcopo vel Vicariis pro-
hibere, ne aliquem excommunicent, nisi
sibi prius censuram causam ostendant.
Quia hæc omnia sunt actus iurisdictio-
nis Ecclesiasticæ, quæ in laicum cadere
non potest. Ita Portocarrero, in *allegat.*
iurisd. S. Officii num. 97. & alii commu-
niter contra Periram de manu regia cap.
7. n. 27. part. 4. cr. 1. resol. 98.

6. Habens potestatem ferendi cau-
sam, non potest ea uti in propria causa:
Nam in causa propria nemo iudex esse
potest. *cap. inter querelas, cap. 13. qu.*
4. Verum Innocent. IV. *cap. dilecto filio, de*
sentent. & excommunic. in 6. id intelligen-
dum inquit de censura per modum iudi-
cii, non per modum iustæ defensionis in
invasorem: quia licet vim vi repellere. Et
Abbas ad *cap. cum venissent, de iud.* ait
licere uti potestate censura in propria
causa, etiam per modum iudicii ubi cau-
sa est adeo manifesta, ut nec negari va-
leat, nec examinari oporteat, part. 5. tract.
9. resol. 52.

7. Item, habens potestatem ferendi
censuras, non potest illas ferre, dum
est extra territorium; quia iurisdictio
contentiosa clauditur territorio, *cap.*
novit, de sentent. excommunic. Ubi Pon-
tiffex non aliter salvat censuram latam à
legato contra Regem Galliarum, quam
ex eo, quod nondum fuerat terminos
sue legationis egressus. Unde Præpo-
situs in 3. part. *quæst. 1. dub. 5. numer. 34.*
probabiliter docet, Episcopum non pos-
se ferre censuram extra diocesim, et-
iam in delicto publico, & quando cause
cognitio non prærequiritur. Sed ego in
hoc casu contrarium teneo cum Cor-
nejo in 3. part. tract. 5. disputat. 6. dub. 6.

*quæst. 1. Et favet cap. cum sit. §. fin. de ap-
pelli. cap. evidentiæ, de accus. & cap. mani-
festa i. quæst. 1. part. 5. tractat. 9. resolu-
tio. 35.*

8. Si plures diversæ potestatis ferant
eamdem censuram, Papa, verbi gratia,
& Episcopus, intendens uterque novam
censuram imponere, contravenientes
plures excommunicationes incurrunt.
Secus, si eadem lex ab eodem superiore
sapius renovetur.

9. † MATERIALIS causa censura
est duplex. Remota, & proxima. Illa est
subjectum capax censura, hæc causa
propter quam incurritur.

10. Subjectum capax censura est,
homo viator, baptizatus, adultus, sub-
ditus. †

Est enim proprium omnis censura,
non ligare pueros ante pubertatem, ex-
cepta eis, quæ fertur in *can. si quis sua-
dente.* Ita de censuris ab homine do-
cet Sanctius *disputat. 26. numer. 18. & cap.*
2. & cap. referente, de delict. puer. Et de
censuris à jure Galanus *tom. 1. tract. 3. di-*
sp. 1. punct. 24 §. 2. numer. 8 contra
Ugolinum de *cenf. cap. 17. §. 3. num. 5.* Et
ratio est, quia odia sunt restringenda.
part. 3. tractat. 6. resol. 88. Idem docet San-
ctius de irregularitate. Vide V. *Irregula-
ritas, num. 2.*

11. Item nulla censura ligare potest
non subditum ejus, à quo fertur, ut di-
cemus generaliter de legibus. V. *Lex*,
numer. 6. Unde in primis nemo potest
censura ligare seipsum. Quamvis occa-
sione censura à se lata, possint censu-
ram ab alio latam incurrere, ut in casu,
quo quis conversaretur cum excommu-
nicato à se, vel celebraret in Ecclesia à
se interdicta: nam in primo incurre-
ret excommunicationem minorem, in
secundo fieret irregularis. Ita Mercerus
in 3. part. *quæst. 20. dub. 4. part. 5. tract. 9.*
resol. 52.

12. Deinde censura locorum non
comprehendunt peregrinos, sive per
modum sententiæ latæ sint, sive per mo-
dum statuti *cap. à nobis, de sentent. ex-
comm.* Ita Layman. *lib. 1. tract. 5. part. 1.*
cap. 4. num. 5. Quidquid Pontius *lib. 5.*
cap. 77.

*An pro eodē
delicto in-
curri possit
duplex cen-
sura?*

*Materialis
causa cen-
surae remota.*

*Est homo
baptizatus.*

Adultus.

Est subditus.

*Unde non
potest quis
censura li-
igare seipsum.*

*Vel peregrini
non.*

cap. 7. §. 2. num. 19. part. 3. tract. 5. resol. 73. Item, si latae sint per modum statuti, non comprehendunt subditos delinquentes extra diocesim, vel in loco exempto intra diocesim, ut est Ecclesia S. Cataldi hic Panormi. Ita Covarruvias in cap. Alma part. 1. §. 10. num. 12. (Immo nec sufficit, quod delictum inchoatum sit intra diocesim, sed debet esse consummatum. Unde si quis raperet virginem in diocesi, & extra diocesim violaret, non incurreret censuram ex statuto diocesis contra stupratores. Ita Suarez disputat. 5. sect. 4. num. 7. part. 5. tractat. 9. resol. 33.) Idem docet Avila part. 2. cap. 3. disputat. 2. dub. 5. de censuris latis per modum sententiae; quia iurisdictio Episcopi non extenditur extra diocesim. Id quod procedit secundum ipsum, si delictum patratum sit extra diocesim; & secundum Pontium ubi supr. num. 20. etiam si patratum sit in diocesi, si delinquens extra diocesim reperitur. Verum Suarez disputat. 5. sect. 5. num. 9. putat, censuras latis per modum sententiae ligare subditos extra diocesim existentes; & delinquentes: quia praecipuum in hoc differt a statuto, quod hoc dirigitur ad territorium, illud vero ad personas immediate. Sed sententia Avila est probabilis, part. 3. tract. 5. resol. 74.

An possit collegium?

13. Denique, quoad excommunicationem, subjectum debet esse homo determinans: nam collegium sive communitas. Quamvis suspendi possint, & interdici, non tamen possunt per unam sententiam excommunicari. ca. Romana, de sentent. excomm. in 6. Possunt tamen seorsum. Ita Turrianus, de cens. lib. 2. disputat. 23. dub. 2. Vide etiam Coninch de Sacrament. disput. 13. dub. 6. num. 48. part. c. tract. 9. resol. 38.

Censura non fertur, nisi propter peccatum consummatum.

14. † Causa MATERIALIS proxima censurae, est peccatum. Quod in primis debet esse consummatum, regulariter loquendo. Unde quando in iure fertur censura contra aliquod peccatum, nisi aliud exprimat, intelligi debet de peccato completo in suo genere, cap. perpetua sanctionis, de elect. in 6.

Nam odia sunt restringenda. Hinc censura lata propter haeresim non incurritur, nisi ab eo, qui est perfecte haereticus, & lata propter homicidium, non incurritur a percussore lethaliter, & mors, vel per miraculum, non sequatur. Ita Praepositus in 3. part. quast. 1. dub. 6. num. 45. part. 5. tract. 9. resol. 56.

15. † Deinde pro excommunicatione majori, debet esse peccatum mortale. † Unde quoties in iure imponitur excommunicatio comminatoria, signum est obligationis sub mortali. Nisi imposita sit ad terrorem, ut passim fieri solet. Non ita de aliis poenis Ecclesiasticis. Ita Sanchez in summ. tom. 2. lib. 6. cap. 4. numer. 51. part. 3. tractat. 5. resol. 66. Imo quamvis Faber in 4. distinct. 25. quast. 1. disputat. 5. cap. 2. uum. 51. doceat, excommunicationem minorem ferri posse pro peccato veniali gravi: id tamen Hurtado de cens. diff. 10. num. 42. docet verum esse tantum de excommunicatione minori a iure, vel ab homine generaliter lata, quae nimirum utraque absolvi potest a Confessario peccati venialis, minime vero de ea, quae fertur ab homine specialiter; nam cum haec nisi a Iudice absolvi non possit in foro exteriori, esset gravis poena pro veniali. Potest tamen contingere, ut praecipuum superioris de re levi, ex aliqua circumstantia, obliget sub mortali, & tunc imponi potest excommunicatio. Sed ad his praecipuis cum excommunicatione in levibus causis abstinendum est. Ita Faber ubi supra num. 5. part. 5. tract. 9. resol. 47. in fine. Potest etiam imponi excommunicatio contra multos, qui singuli furati essent plura modica, notabile damnum constituentia. Ita Moscatius tract. 6. ca. 5. num. 8. part. 5. tract. 9. resol. 54.

Mortale, quod sequitur dum aliquid potest procedi etiam in excomm. m. n. n. n.

16. De suspensione, quamvis Cajetanus V. Suspendio, absolute doceat ferri posse pro veniali; id tamen aliqui non admittunt, docentque propter veniale suspendi quem posse leviter tantum, ut ab uno actu eligendi, a distributionibus unius horae, &c. Ita Corneio in 3. part. tractat. 5. disput. 3. dub. 2. part. 5. tract. 10. resol. 19. Idem dic de Interdicto:

Suspendio.

Es interdictio.

Et interdi-
cto.

dicto: Nam leve v. gr. ab ingressu Ecclesie per mensuram, imponi potest pro veniali, grave vero, non potest. Probabile tamen utrumque est, & quod pro veniali ferri possit interdictum personale speciale, ut docet Henríquez lib. 13. cap. 50. num. 2. & quod non possit, ut docet Suarez disputat. 36. sect. 3. num. 3. part. 5. tractat. 10. resolut. 78. An ferri possit pro debito pecuniaris. Vide V. *Interdictum* num. 5.

Nec impro-
babiliter.

17. Et generaliter probabilis est opinio Suarez disputat. 4. sect. 10. num. 8. & aliorum, quod nulla censura, vel etiam irregularitas incurratur propter culpam venialem: quia de pietate Sancte Matris Ecclesie non est credendum, quod velit culpae levi gravem poenam injungere. Unde, quoties ignorantia juris, vel facti impotentia, &c. excusant transgressionem canonis à peccato mortali, excusant etiam ab incurssione censurae. part. 3. tractat. 6. resolut. 51. Id quod de suspensione, & interdicto docet etiam Coninch disputat. 13. dub. 8. numer. 68. part. 5. tractat. 9. resolut. 47. §. Sed an. Et de suspensione Cornejo ubi supr. part. 5. tractat. 10. resolut. 19. Vide V. *Ignorantia*.

Item pecca-
tum debet
esse exter-
num.

18. Tertio, peccatum pro incurssione censura debet esse externum: quia Ecclesia non iudicat de occultis, cap. tua nos, & c. sicut tuis, de simon. & ratio est: quia, cum Ecclesie regimen sit visibile, non potest de invisibilibus iudicium ferre. Ita Faber in 3. distinct. 25. quest. 1. disp. 4. cap. 2. num. 53. contra Adrianum, & alios, Clem. vero 1. de haeret. & aliorum iurium, quae adduntur, censura non incurritur, nisi actus internus aliquo verbo, aut signo exterius indicetur, ut bene docet Hurtado diff. 11. & nos infra V. *Haeresis* numer. 7 part. 5. tractat. 9. resolut. 48. Docet autem Suarez disputat. 4. sect. 2. num. 22. & deinceps Ecclesiam ferre posse censuram in actionem externam ex se malam: & illam prohibere, ut procedentem à peculiari affectu, & non ab alio: quemadmodum imponit poenas haeresis facti haereticali, prout procedit ex errore intellectus. Et, posse pu-

nire actum externum propter defectum interni, quando est de substantia externi: Et, incurri censuram ob defectum actus interni, etiam si exterius nullum signum talis defectus appareat. Verum Turrianus de censur. lib. 2. disput. 4. dub. 2. & merito, negat hoc ultimum. Nam si Ecclesia vellet talem defectum punire poena aliqua distincta à censura: non posset; quia non posset ipsi constare. Potest tamen Ecclesia punire actionem malam, ut procedentem à peculiari affectu, dummodo de tali affectu constet exterius, nam alias sub ea ratione, sub qua est prohibita, talis actio est ipsi Ecclesie omnino incognita. Unde nec posse puniri actum externum ex se bonum, etiam si procedat ex mala intentione, quod ipse Suarez num. 18. admittit. part. 5. tractat. 9. resolut. 49. Imò si actus internus sit mortalis, externus vero venialis, secundum Sanchez apud Portellium V. *Excommunicatio in addit.* num. 11. ad excommunicationem non sufficit: quia Ecclesia excommunicat actum externum, qui proinde debet esse mortalis, Item pro- part. 5. tractat. 9. resolut. 41. Vide V. *Haeresis* num. 10.

Quod in se
spectatum
sit mortale.

Item pro-
prium.

19. Quarto, excommunicari quis non potest pro peccato alieno. An vero suspendi possit & interdicti. † Vide V. *Suspensio*, num. 12.

20. Quinto, censura lata contra facientes, non ligat mandantes, aut consulentes: quia hi in rigore non faciunt, & quando Pontifices volunt suis censuris illos comprehendere, claris verbis explicant, ut videre est in cap. ultim. de penis in 6. & Clement. 1. eodem titul. Ita Avila part. 2. cap. 5. disputat. 3. dub. 2. conclus. 1. contra Sylvestrum V. *Excommunicat.* num. 10. quasi. 4. Imò si censura extendatur ad consulentes, non incurritur à consulente ita leviter, ut consilium non habeat effectum, siue quia revera non sequitur, siue quia alioqui eodem conam queretur. Et censuram latam contra consulentem Clericum non incurrit consulens percussio- nem Clerici parato illum occidere, quia consulit minus malum, quod non est pec-

Et quando
fertur contra
facientes, non
ligat man-
dantes aut
consulentes.

Et si illos ex-
primit, non
ligat, nisi
mandatum
aut consilium
habeat effe-
ctum pen-
dentem ab
ipso.

catum,

catum, nec prohibitum sub censura, *part. 5. tractat. 9. resolution. 56. & 57.*

Non legiti-
mi retracto.

Item quando censura extenditur ad mandantes, & consulentes, non ligat illos, si ante effectum, mandatum, & consilium revocent. Quia Ecclesia aut non potest, aut non intendit ligare cen- sura eum, qui ante incursum est pœ- nitens actualis, & non inobediens, ne- que habitualiter. Id quod diximus V. *Abortus, num. 6* de eo, qui consilium abortus revocavit. Et cum Cælestino

Non autem
si aliunde.

tom. 3. cap. 9. diff. 6. extendendum est ad mandantem, si revocatio mandati per- venit ad notitiam mandatarii: secus de- re, si non pervenerit, nisi interim moria- quia censura non ligat defunctos, p. 3 *tractat. 5. resolut. 83. part. 5. tract. 9. resolut. 58.* Adde, quod si consulens consilium non revocet, effectus tamen sequitur absque influxu talis consilii, (quod tum ex recipiente consilium sciri potest, & bene colligitur, si multo post consilium delictum perpetravit, & ex aliis conje- cturis) tunc censura non incurritur, sed quid, si pensatis circumstantiis maneat dubius? *Vide infra, num. 30. part. 5. tract. 9. resolut. 57.*

Item requi-
ritur contu-
macia.

21. Sexto, censura ferri non potest pro peccato præterito, sed solum ob con- tumaciam. Unde

Vnde ad cœ-
surâ præ-
missi debet
monitio.

22. Ad FORMAM censuræ perti- net in primis, ut reus admonatur. Non enim potest quis censura ligari, nisi Ec- clesiam non audierit, & sit contumax. Ita Sotus in 4. distinction. 22. question. 1. articulo. 2. & alii ex cap. *Romana de sen- tent. excommunic. in 6.* († Hæc est opi- nio auctoris in part. 5. tractat. 9. resolut. 18. quam postea supponit, ut certam in eo- dem tractat. resolut. 55. & patet ex con- textu ejusdem resolut. & ex resolution. 19. Quod ergo videatur contrarium doce- re, puto contigisse ex errore Typogra- phi intermittentis ex textu aliquot li- neas, ut colligi potest ex connexionem verborum. †) Contumax autem est quis, quia aut vocatus à iudice, non com- pareret, aut si compareret, discedit ante sen- tentiam; aut si expectat, non vult postea illi parere, can. certum est 1. quest. 3. part.

5. tract. 9. resolut. 55. §. Notandum. Admoni- tio autem debet fieri cum comminatio- ne censura, ut censura ipsa contemna- tur, priusquam incuratur. Ita Co- ninch, disputat. 13. dub. 9. numer. 82. *Ibid.* in fine. Quæ doctrina est adeo vera, ut censura non possit ferri sine monitione, etiam si absque illa constet de contuma- cia rei, ut si cum juramento asseverasset, se monitionibus non pariturum Ita Cor- nejo in 3. part. tractat. 5. disputat. 5. dub. 2. contra Saytum. lib. 3. cap. 2. num. 23. Imò nec posse reum huic juri monitionis ce- dere, putat Cornejo. Et quidem, quam- vis unica monitio ad valorem censuræ sufficiat, ut tamen feratur licite, præ- miti debet triplex, in quo dierum in- tervallo distincta. Nisi periculum sit in mora; in quo casu posset Iudex uni- cam monitionem permittere, modo tantum temporis concedat, quantum saltem deliberationi sufficiat. Debent etiam monitiones fieri in personam ipsius rei, regulariter loquendo: & co- ram idoneis testibus, ad testificandum, si opus fuerit. Vide Fabrum in 5. di- stinction. 25. questio. 1. disputat. 4. cap. 3. part. 5. tractat. 9. resolut. 19. Quæ omnia procedunt tam de excommunicatione, quam etiam de suspensione, & interdi- cto part. 5. tractat. 9. resolut. 550 post ini- tium. Quamvis Villalobos, tom. 1. tract. 16. diff. 8. num. 6. doceat, suspensionem, & interdictum, quando non infliguntur per modum censuræ, sed per mo- dum pœnæ pro delicto commisso, non prærequirere monitionem. *Ibid. resolut. 18. §. Notandum.*

Sub censu-
ra.

Triplex.

In personam
rei.

Coram testi-
bus idoneis.

23. Procedit verò hæc doctrina etiam in censuris à jure comminatoriis pro- prie dictis. Nam non potest iudex reum convictum censura irretire abs- que monitione, ex cap. *reprehensibilis, de appellat.* Si enim reus citatus, & cri- men confessus, velit resipiscere, & Ec- clesiam satisfacere, non posset excommu- nicari, imò potius deberet absolvi, si esset excommunicatus ex cap. *quæ fran- ro, de appellat.* Ita Cornejo in 3. part. tra- ctat. 5. disputat. 5. dub. 2. contra Bonaci- nam de censur. disputat. 1. quest. 1. punct. 9. num.

Etiā si ju-
dex velit cœ-
suram à jure
comminato-
riam alicui
infligere in
delicto note-
rio.

vel declarare incursum excommunicationem à jure lata sententia.

9. num. 3. In tali autem casu requiritur etiam citatio rei, cum termino ad alligandum pro se. Ita Soto *distinction. 22. question. 2. artic. 2.* Quod etiam procedit in contraria sententia. Estque aded verum, ut etiam excommunicatio ipso facto lata, jure declarari non possit à Judice incursum absque citatione. Ita Decius *cap. per venit, de appellat.* Nisi tamen crimen esset notorium. Ita Navarr. *lib. 5. cons. 20.* Et si absque citatione declaratio fiat, erit nulla. Ita Bonacinam. *ubi supra part. 5. tractat. 9. resol. 18. §. non desinam.*

Quid si feratur à iudice ut persona privata

Quando Judex non ut Judex, sed ut homo privatus ad defensionem juris proprii fert censuram, secundum Ugolinum. *tab. 1. de censur. 2. lib. 2. cap. 3.* potest excommunicare absque monitione premissa; sed contrarium docet Turrianus *de censur. lib. 2. disput. 18. dub. 5. part. 5. tr. 9. resol. 18. §. sed hic.*

Censura debet ferri in scriptis cum expressione causae.

Sed non à Regularibus.

24. Deinde pertinet ad formam censuræ, ut feratur in scriptis cum expressione causæ. Et aliter facientes peccant mortaliter, & incurrunt suspensionem à divinis, & ab ingressu Ecclesiæ per mensuram. Sed Prælati Mendicantium habent privilegium ferendi excommunicationem solo verbo. Vide V. *Prælati, n. 49. p. 5. tract. 9. res. 679.*

Censura lata sub distinctione quando liget?

25. Censura lata sub distinctione verb. gr. *Precipio hoc sub pena excommunicationis, vel suspensionis*, ita ut arbitrio rei relinquatur alterutrum electio) si reus eligat alterutrum, ligabitur ex intentione ferentis, quæ in tali casu est, ut illa liget, quam velit reus. Ita Turrianus *de censur. lib. 1. disputat. 4. dub. 1.* contra Gordonum *tom. 2. lib. 7. question. 5. cap. 1. numer. 5.* Quod si ferens hoc modo censuram noller eam obligare nisi reus expressè eligat, nulla ligaret: quia non est major ratio unius, quam alterius. Quod etiam procedit, si neque superior determinaret censuram, neque id relinqueret arbitrio rei. Hæc ferè omnia docet etiam Cornejo *in 3. part. tractat. 5. disput. 5. dub. 4.* qui addit, superiorem hoc pacto censuram ferentem, graviter peccare: quia est contra

rationem poenæ, quod relinquatur arbitrio rei. Esse tamen validam, sicut valet poenitentia Sacramentalis imposita sub distinctione. *part. 5. tract. 9. resol. 63.* De suspensione lata distinctione, vide V. *Suspensio, n. 30.*

26. Censura ferri potest sub conditione, ex *cap. præterea, de appellat.* & tunc non incurritur, nisi post impletam conditionem. Et si dubium sit, num conditio sit impleta, non incurritur. Ita Moutre. *part. 4. tractat. 3. resol. 35. §. Et Nota.* Probabile autem est, esse validam, etiam si conditio de futuro sit ad censuram impenitens: quia Judex potest facere suum consensum pendere à qualibet conditione. Sed Suar. *disp. 3. sect. 6.* probabiliter etiam contrarium docet. *part. 5. tract. 9. resol. 64.*

27. Quando autem censura fertur sub conditione ad instantiam partis, potest creditor terminum prorogare, ita ut, adveniente conditione, censura lata non incurrat. Quod etiam procedit, quando absolvitur sub conditione ad instantiam partis. Vide V. *Absolvere, num. 69.*

28. Quando censura fertur sub conditione de futuro, habet locum appellatio, etiam si Judex dicat: *Ex nunc sis excommunicatus, nisi, &c.* Nā illud ex nunc, designat in præsentem effectum futurum. Ita Hurtado. Et licet ab aliis sententiis appellandum sit intra decem dies, à censura tamen licet appellare intra totum tempus propositæ conditionis, quia ad eam requiritur contumacia. Et sententia censuræ sub conditione non est propriè sententia priusquam impleatur conditio. Et tandem favet, *cap. præterea*, illis verbis, *medio tempore*, id est toto tempore, quo licet conditionem implere. Ita Ayala, *part. 2. cap. 5. disputat. 5. duc. 11. conclus. 5.* contra Abbatem *in cap. præterea, part. 5. tract. 9. resol. 64.* Si autem pendente conditione, reus mutet forum, impleta conditione adhuc ligabitur censura. Si verò conditione pendente Judex moriatur, non ligabitur. Ita Cornejo *in 3. part. tractat. 1. disput. 4. dub. 3. quest. 3. §. 5. ib. in fine.*

Censura ferri potest sub conditione. Et tunc non incurritur, nisi impleatur conditio. Et certò censuræ impletam esse.

Est emanata ad instantiam partis. hæc potest terminum prorogare.

Cum verò conditio est de futuro: ab eus sententia appellari potest.

Censura si-
ni, corre-
tio.

29. † Causa finalis omnis Censurae est lucrum animae illius, in quem fertur; sua enim arma Sancta Mater Ecclesia, non in excidium, & vindictam, sed in remedium, & correctionem exercet. †

Dubium an
censuram in-
currerit, be-
ne faciet, si
procurerit ab-
solvitur, ad
cunctelam.
Sed non te-
netur, cessan-
te scandalo
se habere
pro excommu-
nicato,
&c.
Quamquam
oppositum sit
probabile.

30. Dubius, an censuram incurrerit, consultius faciet, procurando absolutionem sub conditione, & si est excommunicatus, interim a communione abstinendo, ad vitandum scandalum. Seculo autem scandalo, non tenetur quis in dubio se habere excommunicatum, &c. sive dubium sit juris, sive facti, quia melior est conditio possidentis. Ita Tannerus tom. 4. disputat. 6. questio. 10. sub. 4. num. 60. & alii. Quamquam probabilis etiam sit sententia Molinæ de justit. tom. 4. tractat. 3. disputat. 67. num. 7. & aliorum, quod in dubio facti censeri quis debeat censura irriteris. part. 4. tract. 3. resol. 35. & 66. & part. 5. tr. 9. resol. 44.

C E N S U R A
Ob Clerici percussorem.

Pater non po-
test verberare
filium in
sacris

1. Pater non potest filium in sacris constitutum correctionis causa abique ligatione Censurae cap. 81. quis suadente, &c. verberare nec etiam avo hoc permittitur. part. 8. tractat. 4. resol. 1. Maritus, qui dolo, vel fraude adducit Clericum adulterum, & inventum cum uxore illum occidat, incurrit in hanc censuram; sed si data opera se abscondit, ut ille veniat, & illum occidat, vel percussit non incurrit, nec adjuvantes, vel associantes dictum maritum, ib. resol. 2.

Clericum ad-
ulterum oc-
cidere licet.

Qui ex justitia
tenetur,
& non in-
pedi, incur-
rit in censu-
ram.

2. Qui tantum ex charitate teneretur impedire percussorem Clerici, & non impediret, etiam ex odio (dummodo non sit socius, vel adjuvans) non incurrit in hanc Censuram; incurrit vero qui ex justitia teneretur, ut Rex, Judex, ministri justitiae, Patres, Tutores, Pedagogi, Parochi, Custodes, & contra eorum pupilli, famuli, Parochiani, & Custodii; quomodo isti tenentur, vide. ib. resol. 3.

3. Clerici se invicem gladiis districis gladiantes, & neuter illorum est tactus ab ense non incurrunt in excommunicationem; immo si quis hastam vel lapidem, aut aliquid in Clericum injiciat cum animo offendendi, sed nec offendit, nec tangit, non incurrit in censuram. ibidem resolutio. 4. Et qui cum habitu Clericali Ecclesiae alicui inserviat cum animo ascendendi ad statum clericalem non gaudet privilegio Canonis, ibid. §. Nota hic obiter.

Non, ay-
mu tangen-
tes, vel alii,
quo in stru-
mento non
incurrunt.

4. Percutientem Clericum in minoribus constitutum absque habitu, & cōfura sine tamen trina Episcopi monitione (quamquam non gaudet beneficio, & privilegio fori) gaudet, ajunt Doctores privilegio Canonis, incidere in censuram Fragolus, & alii; sed si hoc bona fide fecit, ratione ignorantiae non incurrit. ibidem resolutio. quinta. excluduntur Clerici Assassini, seditionis, & aliis facinoribus intenti a fruntione Canonis, non autem excommunicati, suspensi, vel ordinati per saltum. ibid. §. Notandum est etiam.

Percutien-
tes Clericum
sine habitu
non incurrit
si bona fide
percussit.

Assasini nō
gaudent pri-
vilegio Ca-
nonis.

5. Incurrit in hanc censuram percussor Clericum conjugatum habitum non deferentem, vel Ecclesiae non servientem, dummodo alias gerere solebat: immo, & ejus uxor dummodo compareat coram Judice Ecclesiastico; & si Clericus dimiserit habitum, & postea reassumpserit, gaudet privilegio Canonis; Bigamus autem in minoribus tali privilegio privatur, non autem Bigami dispensati in ordinibus sacris. Religiosi vero sine habitu gaudet hoc privilegio Canonis. ibid. resol. 6.

Clericus con-
jugatus gaudet
privilegio
Canonis.

Bigami
Dispensati.

Religiosi.

6. Equites etiam Novitii S. Jacobi, Alcantarae, Calatravae gaudet hoc privilegio Canonis, sic etiam Clericus non Canonice ordinatus, itaut pro poena sit a gradu dejectendus gaudet eorum privilegio. ibidem resolutio. 7. Sed hoc non militat de servo sine licentia domini ordinato, & degradato, quia talis omni privilegio privatur. Megala ibidem. §. Sed non deseram, hinc sequitur, quod Clericus se ipsum percussor non est excommunicatus, cum ver-

Equites S.
Jacobi, & es-
sam Novitii.

Servi sine
licentia.

Clericus se
percussor nō
incurrit
ba.